

Бондарчук М. Ю.

Київський національний торгово-економічний університет

ОСОБЕННОСТИ ТОВАРНОГО АССОРТИМЕНТА И ОРГАНИЗАЦИИ ТОВАРОСНАБЖЕНИЯ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО БИЗНЕСА ЖИТОМИРСКОЙ ОБЛАСТИ

Резюме

Освещены особенности формирования товарного ассортимента и организации товароснабжения субъектов малого бизнеса в розничной торговле строительными материалами в региональном аспекте Житомирской области. Приведен анализ соответствия целевого назначения поступлений товаров товарным потребностям субъектов малого бизнеса на основе расчета коэффициента соответствия и выявлен комплексный характер товароснабжения малого бизнеса, составленный, в частности, во взаимосвязях между отдельными его принципами благодаря факторному анализу.

Ключевые слова: субъекты малого бизнеса, товарный ассортимент, товароснабжение, коэффициент соответствия, факторный анализ.

Bondarchuk M. Y.

Kyiv National Trade and Economics University

FEATURES OF PRODUCT ASSORTMENT AND ORGANIZATION OF GOODS SUPPLY OF SMALL ENTERPRISES IN ZHYTOMYR REGION

Summary

The article presents the peculiarities of the product assortment and organizations of goods supply of small enterprises in the retail trade of construction materials in the regional aspect of Zhytomyr region. An analysis of the conformity of products earmarked revenue to the trade needs of small enterprises based on the calculation of the coefficient of compliance is made, and the complex nature of goods supply of small enterprises is revealed, created, particularly in the relations among its principles through factor analysis.

Keywords: subjects of small business, product portfolio, commodity supply, rate matching, factor analysis.

УДК 330.322.01

Будяев М. О.

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ «ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ» ПІД ВПЛИВОМ ЕТИЧНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Проаналізовано фактори формування концепції інвестиційної привабливості підприємства та форми прояву концепції «етичне інвестування». За результатами дослідження було доповнено та уточнено концептуальні засади інвестиційної привабливості підприємства і наведено базові рекомендації для її підвищення. Також було проаналізовано зміну ролі суб'єктивних факторів на формування інвестиційної привабливості під впливом концепцій соціальної відповідальності підприємств та етичного інвестування.
Ключові слова: інвестиційна привабливість підприємства, етичне інвестування, соціальна відповідальність підприємств.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки та зростання конкуренції перед підприємствами постає питання пошуку додаткових (окрім чистого прибутку) джерел фінансування розвитку. У свою чергу, на інвестиції впливає стандартна для економіки проблема обмеженої пропозиції та необмеженого попиту, що призводить до суттєвого підвищення ролі забезпечення інвестиційної привабливості підприємства як ключового фактора при визначенні об'єктів (проектів) для інвестування. З іншого боку, підвищується роль і значення соціальної відповідальності підприємств та етичності інвестування.

Етичне інвестування є серйозною концепцією, яка ще недостатньо вивчена. Етичність визначається тим, наскільки дотримуються або не дотримуються в інвестиційній діяльності основні правила, норми та принципи етики та моралі, яка, в свою чергу, передбачає взаємну відповідальність сторін в інвестиційних процесах: інвесторів і тих, кого інвестують, а також прозорість, старанність, чесність, порядність у відносинах між сторонами.

Проте зараз існують прогалини у взаємодії моралі та права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестиційної привабливості та соціальної відповідальності привертають увагу чималої кількості вітчизняних і закордонних дослідників, серед яких: Д. Баюра, З. Галушка, О. Даниленко, І. Краснова, І. Комарницький, О. Кузнецова, С. Мошенський, В. Садков, Н. Орлова, А. Харламова, Л. Алексеєнко, В. Бабушкін, І. Бланк, Н. Брюховецька, Д. Епштайн, С. Донцов, К. Мейер, Г. Козаченко, Н. Макарій, В. Машкін, С. Супрун, У. Шарп, В. Федоренко, В. Хобта та ін. Разом з тим питання етичного інвестування залишаються недостатньо дослідженими.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні залишаються невирішеним питання впливу неекономічних факторів на інвестиційну привабливість окремого підприємства.

Мета статті полягає у дослідженні впливу концепції соціальної відповідальності та етичного інвестування на формування інвестиційної привабливості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна привабливість підприємства є багатограним поняттям, що зумовлює складність у формуванні сутності його визначення, окресленні та аналізі факторів впливу та оцінювання рівня привабливості окремих суб'єктів господарювання. За результатами моніторингу підходів до розуміння сутності поняття «інвестиційна привабливість підприємства» їх можна класифікувати за чотирма групами, залежно від сутності характеристик, які переважають при його формуванні: описовий, функціональний, оціночний та комплексний.

Раніше процес створення інвестиційної привабливості визначали як послідовну взаємодію з інвестиційним кліматом та інвестиційним іміджем. Схематично їх взаємодія зображена на рис. 1, де видно лінійність зв'язку.

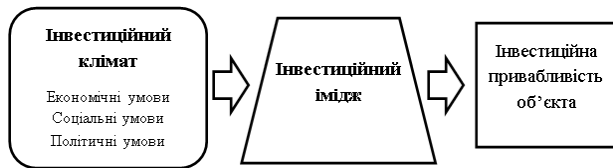

Рис. 1. Спрощена модель формування інвестиційної привабливості підприємства [9]

Проте, з врахуванням сучасних змін в соціумі та підприємстві, всі фактори інвестиційної привабливості підприємства зараз доцільно розділяти на суб'єктивні (відповідність суб'єкта інвестування, його продукції та виробництва етичним, світоглядним та іншим принципам інвестора) та об'єктивні (показники фінансового становища підприємства, галузі). Очевидним стає той факт, що кожен з підходів визначає різну важливість суб'єктивних чи об'єктивних факторів. В науковій літературі велика кількість публікацій присвячена аналізу об'єктивних факторів формування інвестиційної привабливості, опису методики їх розрахунку. Прикладом є розрахунки різних груп коефіцієнтів: майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності активів, ділової активності, ринкової активності; використання моделей Альтмана, Таффлера, Чессера та ін. Проте всі вищевказані підходи не враховують питання впливу суб'єктивних факторів, які на даний час набирають все більшої популярності у Європі та США.

В теперішніх умовах діяльності підприємств та з врахуванням суттєвого впливу глобалізаційних процесів підвищується вплив репутації підприємства як партнера, як соціально відповідального елемента соціуму.

Ці тенденції в різних країнах мають різні види проявів, зокрема, в Україні все більшої популярності набуває концепція соціальної відповідальності, проте на Заході популярність отримує також підхід етичного інвестування. Необхідно відмітити, що науковцями можуть використовуватися інші дефініції: відповідальне інвестування (англ. Responsible Investment), інвестування у сталий розвиток (англ. Sustainable Investment), на досягнення соціального та екологічного ефекту (англ. Impact Investing), що мають схожі трактування та зміст [11].

П. Друкер визначав, що соціальна відповідальність полягає у тому, щоб зробити своїм власним інтересом те, що за своєю суттю є суспільним благом, а отже, підприємство стає відповідальним у тому випадку, коли прирівнює свої цілі та інтереси до інтересів всього суспільства [2]. Професор А.М. Колот вважає, що соціальна відповідальність бізнесу — це раціональний відгук організації на суперечливі очікування заінтересованих сторін

(стейкхолдерів), спрямований на стійкий розвиток компанії [4].

Вважається, що соціально відповідальне інвестування виникло у 60-х роках ХХ ст. з набуттям значущості багатьох політичних і соціальних рухів. В 70-х–80-х роках концепція була доповнена екологічними питаннями. Необхідно відмітити, що концепція продовжує розвиватись і в наш час.

Д. Рондінеллі і М. Беррі класифікують соціально відповідальність підприємництва за чотирма рівнями [6]:

- комерційна користь (commercial self-interest) — дотримання всіх законів, вибір тієї діяльності, яка принесе вигоди зацікавленим сторонам і приведе до зростання прибутковості;

- розширена користь (expanded self-interest) — заходи, що приносять корисний ефект соціуму, а для підприємства забезпечують короткострокові та середньострокові вигоди;

- розширена користь з довгостроковими перевагами (expanded self-interest with long-term benefits) — підтримка громадських заходів, які в довгостроковій перспективі матимуть істотний вплив на функціонування підприємства;

- сприяння загальному благу (promoting the common good) — підтримка або участь у діяльності, спрямованій на поліпшення функціонування суспільства, без відчутної вигоди для підприємства.

Важливість і динамічність концепції підкреслюють статистичні дані: загальні видатки на корпоративну соціальну діяльність збільшилися у 50% компаній (за даними Ethics and Compliance Officers Association) в період з 2007 по 2013 р., незмінними лишилися показники лише у 5% компаній [10].

У свою чергу, під етичним інвестуванням розуміють отримання прибутку шляхом надання інвестицій підприємствам, які, на думку інвестора, створюють позитивні зміни в світі або які не впливають на світ негативно. Дана концепція зародилася у 20-х роках ХХ ст., коли підприємства виключали із свого інвестиційного портфелю так звані «гріховні фірми» [14].

Ця практика традиційно асоціюється зі скринінгом, який пов'язаний із відбором об'єктів інвестування на основі спеціально розроблених рейтингів Domini Social Index, Calvert Social Index, що дозволяє відкинути небажані для інвестування проекти і компанії, пов'язані з екологічно та соціально шкідливим виробництвом. Етичне інвестування є досить суб'єктивною концепцією на відміну від соціально відповідального інвестування. За даними Комітету стабільного та відповідального інвестування США (US SIF), з 2007 до 2013 р. етичні інвестиції росли майже на 13% щорічно. Іншим прикладом є Австралія, де, за даними Асоціації відповідального інвестування (RIA), етичні інвестиції становлять 15,3 млрд. доларів, що складає 14% від загальних інвестиційних коштів [13].

Станом на липень 2014 р. Фонд з розширення прав відповідального інвестування (EIRIS) у своєму докладі зазначив, що в Англії етичні інвестиції склали 13,5 млрд. фунтів. В даний показник входять тільки інвестиції, надані підприємствам в межах Великобританії.

Все ж при аналізі постає чітке питання: яка вигода для інвесторів дотримуватись концепції етичного інвестування? По-перше, очевидним є задоволення моральних потреб інвесторів, але економічні мотиви теж присутні. За даними Фонду JP Morgan, в 2014 р. 89% їх інвесторів, які дотримувались концепції етичного інвестування, повністю розуміючи високий ризик суб'єктів інвестування, досягли очікуваних результатів, а 54% з них перевірили середньоринкові показники дохідності [16].

Питання, що цікавлять інвесторів під час етичного інвестування, можна розділити на три основні групи: екологічні (захист навколишнього середовища, виробництво шкідливих для здоров'я продуктів); соціальні (дотримання прав людини, стандартів оплати праці, хабарництва і корупція); етичні (виробництво і торгівля зброєю, наркотиками, тютюновими виробами) [1]. Етичне інвестування має певні особливі риси:

- емоційний компонент (інвестори отримують внутрішнє задоволення не тільки від добрих фінансових результатів підприємства, а й від дотримання принципів);

- складність підбору об'єкта інвестування (невелика кількість підприємств повністю відповідають вимогам інвесторів);

- зниження рівня доходу (при пошуку підприємств, які відповідають всім етичним критеріям, інвестору, можливо, доведеться відмовитись від більш доходних вкладень);

- збільшення витрат часу на підбір об'єктів інвестування та контроль їх функціонування;

- невелика конкуренція (етичне інвестування досі залишається слабозрозуміною сферою. З одного боку, це збільшує кількість необхідної роботи та підвищує її складність, а з іншого – створює більше можливостей для підвищення репутації інвестора).

Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що обидві концепції розвивалися паралельно та стали фундаментом для розвитку інших концепцій. Все це вказує на суттєвий вплив на інвестиційні рішення неекономічних критеріїв. Підприємства, які підтримують концепцію соціальної відповідальності, отримують позитивний ефект у вигляді збільшення вартості бізнесу, підвищенні ефективності праці персоналу, зростання лояльності споживачів тощо. Висвітлюючи соціальну діяльність публічно, підприємства формують позитивний інформаційний образ через ЗМІ, що суттєво підвищує інвестиційну привабливість підприємства в очах інвестора. Згідно із дослідженнями, за кордоном для оцінювання соціальної відповідальності корпорацій використовують індекси, до яких підприємства включаються за трьома основними критеріями: ефективність діяльності щодо захисту навколишнього середовища; якість взаємовідносин з співробітниками та акціонерами; дотримання прав людини. Одним індексів є FTSE 4 Good, що охоплює такі сфери діяльності: забезпечення екологічної стійкості, створення позитивної взаємодії з зацікавленими сторонами та захист прав людини. До даного індексу не можуть бути включені підприємства, які виробляють соціально шкідливу продукцію чи забруднюють навколишнє середовище, наприклад, тютюнові фірми, виробники зброї і компанії сектора атомної енергетики. Необхідно зазначити, що зі 100 провідних англійських підприємств в FTSE 4 Good змогли потрапити тільки 64 [4].

Список літератури:

1. Баюра Д.О. Соціальне інвестування як вищий рівень корпоративної соціальної відповідальності / Д.О. Баюра // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – № 24. – С. 212.
2. Васильчук І.П. Теоретико-методологічні засади й еволюція концепції соціально відповідального інвестування / І.П. Васильчук // Бізнес Інформ. – 2015. – № 1. – С. 21–28.
3. Гайдученко Ю.О. Становлення та перспективи розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні / Ю.О. Гайдученко // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Економіка». – 2014. – № 14. – С. 96–105.
4. Колот А.М., Грішнова О.А. та ін. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : [монографія] / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К. : КНЕУ, 2012.
5. Котлер Ф. Корпоративна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для компанії і суспільства / Ф. Котлер, Н. Лі. – К. : Стандарт, 2005. – 302 с.
6. Краснова І. Концепція сталого розвитку та вихід на ринки «сталих інвестицій» / І. Краснова // Ринок цінних паперів. –

Інформація, наведена вище, вказує на зміни в розумінні сутності поняття інвестиційної привабливості підприємства, підвищення ролі впливу внутрішніх принципів, етичних поглядів інвестора, його інтуїції. На рис. 2 схематично зображено процес формування інвестиційної привабливості окремого підприємства. Необхідно зазначити, що даний підхід не враховує окремого впливу інвестиційного клімату країни та галузі, допускаючи, що інвестор вже провів оцінювання цих рівнів та прийняв рішення.

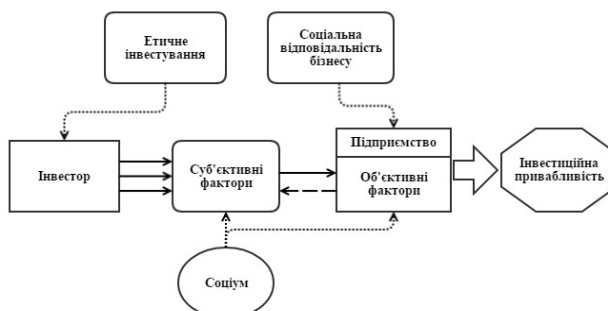

Рис. 2. Модифікована концепція формування інвестиційної привабливості підприємства

В сучасному інвестиційному середовищі суб'єктивні фактори виходять на перше місце, а об'єктивні виконують лише допоміжні функції. Інвестор сам формує суб'єктивні критерії інвестиційної привабливості підприємств під впливом власних суджень та соціального впливу. Підприємство може прямо впливати тільки на власні результати діяльності, безпосередньо формуючи об'єктивні фактори. Також підприємство може здійснювати опосередкований вплив на суб'єктивні фактори інвестора, покращуючи власну репутацію, використовуючи екологічну сировину та технології. Тобто інвестор, виконуючи оцінювання та вибір підприємства для інвестування, розглядає показники діяльності через умовну «призму» власної етичності.

В Україні за п'ять останніх років розвитку соціальних ініціатив бізнесу більшість компаній ще не звикли до таких термінів, як «соціально-відповідальні інвестиції» та «корпоративна соціальна відповідальність». Експерти вважають, що для просування концепції соціальної відповідальності та етичного інвестування потрібні серйозні стимули, одним з яких можуть стати інвестори, які будуть розвивати ідеї етичного інвестування, тим самим впливаючи на підприємства.

Висновки. Таким чином, концепції етичного інвестування та соціальної відповідальності підприємств здійснюють активний вплив на формування інвестиційної привабливості підприємств, що викликає необхідність в удосконаленні методології її розрахунку. Проведений аналіз показує, що світова тенденція поки не знайшла повної підтримки у вітчизняних підприємств.

2012. – № 10. – С. 17–24.
7. Левченко Г.М., Вовк О.М. Соціальна відповідальність у контексті тенденцій етичного інвестування / Г.М. Левченко, О.М. Вовк // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 2. – С. 183–190.
  8. Ткаченко Н.Э. Мотивация социальной ответственности бизнеса / Н.Э. Ткаченко // Экономика. Менеджмент. Підприємство. – 2008. – № 19. – С. 102–109.
  9. Anand P. The ethical investor: Exploring dimensions of investment behaviour / Anand P., Cowton C.J. // Journal of Economic Psychology. – 1993. – Vol. 14. – P. 377–385.
  10. Borrello M. Conventional or ethical investment? The choice of a group of Italian investors: an experimental approach / Borello M., Pedon A. // 30th Annual Congress IAREP. Prague, September 21–24, 2005. – P.46–51.
  11. Ethical Investment Research Services [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eiris.org.
  12. Ethical Investment: Report by the Ethical Investment Advisory Group (GS 1604) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.anglicancommunion.org/theholy-land/data/File%20G.pdf.
  13. European Sustainable Investment Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eurosif.org.
  14. Strategic Corporate Social Responsibility: Stakeholders in a Global Environment / William B. Werther and David B. Chandler, 2nd ed., 2010. – 384 p.
  15. The History of Ethical Investing [Електронний ресурс]. – Режим доступу : resps.org/history.html.
  16. What is impact investing? –14 July 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.clearlyso.com/what-is-social-investment-what-is-social-impact-investment/>.

Будяев М. А.

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ «ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ» ПОД ВЛИЯНИЕМ ЭТИЧЕСКОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ И СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Резюме

Проанализированы факторы формирования концепции инвестиционной привлекательности предприятия и формы проявления концепции «этичного инвестирования». В соответствии с результатами исследования, были дополнены концептуальные основы инвестиционной привлекательности и приведены базовые рекомендации для её улучшения. Проанализирована роль субъективных факторов в формировании инвестиционной привлекательности под влиянием концепций социальной ответственности и этического инвестирования.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность предприятия, этическое инвестирование, социальная ответственность предприятия.

Budiaiev M. A.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE TRANSFORMATION OF THE CONCEPT OF «INVESTMENT APPEAL» UNDER THE INFLUENCE OF ETHICAL INVESTMENT AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Summary

In accordance with the results of the study, the conceptual foundations of the investment attractiveness were supplemented and basic recommendations for its improvement were provided. The role of subjective factors in the formation of investment attractiveness under the influence of concepts of social responsibility and ethical investment was analyzed.

Keywords: enterprise investment appeal, ethical investing, enterprise social responsibility.

УДК 338.2:330.341.1

Буняк Н. М.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ УНІВЕРСИТЕТУ

Розкрито особливості управління інноваційними процесами в університеті. Розглянуто різні підходи до визначення сутності поняття «інноваційна діяльність вищого навчального закладу». Визначено особливості управління інноваційними процесами у вищих навчальних закладах. Розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю університету.

Ключові слова: управління, інновація, інноваційна діяльність, наукові дослідження, освітня діяльність, університет.

Постановка проблеми. Загострення соціально-економічних проблем в Україні, посилення конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг, скорочення бюджетного фінансування обумовлюють необхідність пошуку вищими навчальними закладами шляхів підвищення конкурентоспроможності.

Якщо раніше вони могли успішно функціонувати, зосереджуючи увагу в основному на раціональному використанні наявного внутрішнього потенціалу, то сьогодні цього вже недостатньо. Утримання вітчизняними університетами своїх конкурентних позицій на ринку освітніх послуг, а також диверси-